

Közös rendszerek

A németek a „bölcstől a sírig”, azaz egészen fiatal koruktól egészen idős korukig, majdnem minden sportágban sportol(hat)nak a Német Olimpiai Szövetség (DOSB) ligarendszerén belül, valamint az egyesületek intézményesített keretei között. Az egyesületek különösen a gyermekek és fiatalok esetében játszanak döntő szerepet a sport megszerettetése terén, az iskolai sportórák ugyanis gyakran nem bizonyulnak elég vonzóknak számukra. Az intézményesített forma állandó minőséget és nagy területi lefedettséget biztosít, ami különösen vidéken fontos. A fiatalok valamilyen szinten mindenképp kapcsolatba kerülnek az egyesületi sporttal és sportélettel. Az egyesületek és az egyesületi tagok száma 1950 óta fokozatosan növekszik, és ezt a folyamatot semmilyen társadalmi változás nem tudta visszatartani. Felvetődik tehát a kérdés, ho-

gyan tudná a zene kihasználni a csapatjátékok szervezett formáját, és hogyan tudná megkísérelni, hogy az egyesületi sportélet mellé becsempéssze a zenét is. Egy gyerekekből álló focicsapatból például ki lehet állítani egy gyermekkorúst is.

A sport különböző kategóriái a tömegsport, a versenysport és az élsport. A tömegsport feladata, hogy felkeltse a sportolók érdeklődését a versenysport iránt. Számos edző, játékosmegfigyelő (scout), valamint a szövetségeken belüli teljesítményközpontok professzionális rendszere gondoskodik a tehetséges fiatal emberek és élsportra való alkalmasságuk felismeréséről. A sporton belül nincs szükség casting show-kra a tehetségek bemutatásához, erre minden héten sor kerül a sportpályákon. A már említett kategóriák mellett a sport felosztható amatőr és profi részlegekre is, amelyeknek szintén megvannak a maguk egyesületei. Ez a

felosztás az amatőr és a profi sportolók egyéni igényeinek megfelelő, professzionális támogatást és odafigyelést tesz lehetővé. Kérdés tehát, hogy a sporton belüli szervezeti struktúra alkalmazható-e a zene területén, ha másként nem, legalább főbb pontjaiban; hogy egy nagyobb területeket lefedő, intézményesített forma képes lenne-e elősegíteni bizonyos zenei irányzatok és a zenekari zenélés ismertségét és kedveltségét; valamint elképzelhető-e a sport és a zene összekapcsolása a gyermekek és fiatalok életében. Természetesen a zenei életben is léteznek struktúrák a tehetségek célzott támogatására, illetve a gyermekek és fiatalok zenéhez történő elvezetésére. Egy összehasonlító vizsgálat keretében azonban érdemes volna utánajárni, hogy a sport bizonyos koncepcionális elemei nem eredményeznék-e a zenei világ nagyobb (el)ismertségét.

(Das Orchester 2012/9)

Egészségkárosodott zenészek

A zenekari zenészek hivatásuk miatt számos esetben sajátos egészségügyi problémákkal küzdenek, s akad, aki tartós egészségkárosodást is szenved.

**Dr. Gyimesi László, a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szövetségének főtitkára, a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének elnöke beszélt az Európai Unió zaj-irányelvéről, s beszámolt arról is, milyen lépéseket tettek a kor-
engedményes művésznyugdij érdekében, valamint arról, hogy akadnak nyertes
perek, hiszen az egészségkárosodott művészek számára már a hazai munkaügyi
bíróóság is kártérítést ítél meg.**

■ *A Zenekar újság jó néhány cikket közölt az elmúlt években a zenészek sajátos egészségügyi problémáiról...*

– Nemzetközi viszonylatban pedig lényegesen fontosabb a kérdés, mint nálunk. Az Európai Unióban és a fejlett nyugati országokban a munkavállalók egészségügyi állapotát sokkal komolyabban veszik, jóval nagyobb figyelmet fordítanak rá. Ezt nemcsak emberieségi és szociális megfontolások motiválják, hanem olyan alaptételek, mely szerint a munkavállalók hasznosak, s ha ők nem, akkor más nem feltétlenül tudja elvégezni az adott munkát. Ráadásul a beteg munkavállaló sokkal többbe kerül, mint az egészséges. Nagyon nagy jelentősége van tehát a prevenciónak. A munkaerőt értékek tekintik, amit védeni kell. Nálunk ez lényegesen kevesebb figyelmet kap az in-

dokoltnál. A zenész életében pedig a foglalkozási betegségeknek az a sajátossága is megvan, hogy azok számos esetben nem feltétlenül teszik lehetetlenné a munkavégzést. Ezek az ártalmak általában alattomosak, nem direkt módon, hanem a szervezet elhasználódása során jelentkeznek. A zenészhivatás nem olyan, mint egy táncosé, aki ha megsérül, akkor már nem tud fellépni. A táncosnál a sérülést meg lehet előzni megfelelő bemelegítéssel, a túlterhelés elhárításával, a zenészeknél nem feltétlenül így jelentkeznek ezek a sajátos betegségek.

■ *A muzsikuskorúknál milyen foglalkozási ártalmakról beszélhetünk?*

– Több csoportja van, kettőt emelnék ki, ami nagyon tipikus. Az egyikbe a mozgásszervi típusú megbetegedések tartoznak.

Ennek az alapvető oka az, hogy maga a zenélés többszörösen természetellenes testtartásban zajlik, bármelyik hangszerről van is szó. Az ülve kifejtett fizikai erőfeszítés, ami a hangszertartás követelményeinek megfelelő, nem könnyű. Ráadásul még nehezebbé teszi, hogy mindezt stresszes állapotban kell megvalósítani, hiszen pszichikai nyomást jelent az aggodalom a hiba elkövetésétől. Szintén gondot okoz, hogy mindezt nagyon feszes testtartásban kell megtenni, és mozgással nem lehet oldani a stresszt. Szinte centire előírt testtartásban, mozgáskoordinációval kell muzsikálni. Mindez tönkretetheti az ízületeket. A másik csoport a halláskárosodáshoz kapcsolódik. Ezzel kapcsolatban az Európai Unióban született egy irányelv, ami korlátozza a munkahelyeken elviselhető zajszintet, s bizony idesorolja a zenészeket is. Zaj-irányelvnek nevezik. Számos vizsgálat külföldön és Magyarországon is megállapította, hogy a szimfonikus zenekarok bizonyos szólamaiban – folyamatosan vagy nagyon gyakran – ezt a zajszintet elképesztő módon meghaladják. Furcsa kettősség, hogy a zenekar egészének van decibel kibocsátási szintje, amit mérsékelni kell, elkerülendő azt, hogy azok, akik a „zajt” okozzák, a zenészek egyidejűleg egészségügyi szempontból károsultjai a zenélésnek, míg az, aki hallgatja a zenekart, azt nem szenved el. Mire a publikumhoz érnek a hanghullámok, addigra a zajszintje

csökken. Náluk ez nem okoz halláskárosodást, annál viszont igen, aki előidézzi.

■ Mit lehet ez ellen tenni?

– A világon sokféleképpen kísérleteznek különböző védőeszközökkel. Különös persze, hogy védekezni kell a saját maguk által keltett muzsika ellen. Próbálkoznak térelválasztókkal, hangelterelőkkel, különböző összetételű és anyagú füldugókkal. Azonban mindegyik közös problémája az, hogy az alapvető célt zavarja meg, mely szerint a zenekar úgy szóljon, ahogy szólania kell. Ha pedig az egyének szempontjából vizsgáljuk, akkor mindez leegyszerűsödik munkaügyi problémává, hiszen az a kérdés, emiatt megsüketül-e valaki, vagy szenved-e olyan fokú halláskárosodást, ami szerencsésebb esetben nem teljes, hanem részleges, és ez teljesen egyértelműen a munkakörével összefüggésben történik-e. Az biztos, hogy a munkáltatónak az egészséges munkafeltételek biztosításában úgynevezett objektív felelőssége van. Azaz olyan munkafeltételeket kell biztosítani, amelyek nem okoznak a munkavégzésből fakadó károsodást. Ha valaki egy zenekarban dolgozik, akkor az európai irányelv szerint - s ezt a magyar jog is átültette - 90 decibel felett már elszenvedheti a halláskárosodást. Ezt egy zenekaron belül bizony jelentősen meghaladja a muzsika, sőt bizonyos szerzőknél a százhuszszázharminc decibelt is eléri. Ez az általános helyzet.

■ A művész szakszervezetnek milyen lehetőségei vannak?

– Több ízben próbálkoztunk, átfogó felmérést szerettünk volna készíteni, ha a kollektívainktól visszakaptuk volna az ehhez küldött kérdőíveket. De ezt általában elmulasztották, úgy látszik ők maguk is komikusnak és fölöslegesnek tartották ezt a dolgot. Fiatalabb vagy középkorú emberek, akik még nem találkoztak ezzel a problémával, nem gondolnak bele a későbbi következményekbe. Amikor egy zenekari muzsikusz mozgásképtelenné válik, nem tudja felemelni a karját, és műtét műtétet követ, akkor azonban egyszerre csak fontossá válik ez a probléma. Persze mindez nem rendíti meg a zenésztársadalom egészét. Ugyanez a helyzet a halláskárosodással, s belátom, nem úgy gondolkoznak az emberek a saját egészségükről, hogy a mostani életkorukhoz hozzáadnak még húsz-harminc évet, és megpróbálják elképzelni, hogy akkor mi lesz. De ettől még ezek a problémák léteznek, és fontos a megelőzés. A prevenciónak nagyon nagy jelentősége

kell, hogy legyen. Egyáltalán nem mindegy, hogy hányan süketülnek meg a saját szakmájukban. Folyamatosan figyelemmel kellene kísérni mindenkinek az egészségi állapotát, s szükséges lenne – akár önkéntes, akár kötelező – rendszeres, speciális munkaegészségügyi vizsgálatra. Ezek a betegségek ugyanis általában a pályafutás utolsó szakaszában vagy még azt követően jelentkeznek. Nem biztos, hogy olyan jó dolog, hogyha valaki lehúzza egy zenekarnál harminc-nyolcvan évet, majd az utolsó két esztendőben veszi észre, hogy olyan betegségeket szerzett, amelyek a nyugdíjas éveit is megkeserítik, és egyik orvostól a másikig szaladgál.

■ Korábban éppen ezért született a művészyugdíj, hiszen bizonyos bivatásokban nem lehet negyven évet dolgozni...

– Igen, ezért is lényeges a ma éppen nem létező művészzakmai nyugdíj. Korábban ugyanis a jogalkotó azt mondta a szabályozással, hogy egy-egy foglalkozásnál belátja, bizonyos helyzetekben rövidebb, korengedményes időszakokkal lehessen nyugdíjba menni, mert ilyenfajta a terhelés. A hangerőterhelés pedig teljesen egyértelműen érint mindenkit, aki egy zenekarban dolgozik.

■ Több hír is megjelent korábban arról, hogy a szakszervezet továbbra is küzd a korengedményért. Holt tart most az ügy?

– A művészyugdíj, ami a zenekari zenészek közül a fúvószenészeket érintette csak, abban a formában megszűnt 2012. január 1-jével. Természetesen mi megpróbáltunk mindent megtenni, hogy ez ne így történjen. Az összes egyéb ilyen korengedményes, korengedményes és egyéb, úgynevezett korai nyugdíjjal együtt azonban a parlament úgy döntött, ezt is megszünteti. Ugyanakkor a minisztérium kulturális államtitkársága, illetve a szociális államtitkárság is úgy reagált a kezdeményezésekre,

hogy készek fogadni javaslatokat. A Nemzeti Előadó-művészeti Érdekegyeztető Tanácsban (NEÉT) – a zenekari szövetség részéről Popa Péter, szakszervezeti jogászként pedig jómagam – ki is dolgoztunk egy erre vonatkozó javaslatot, amit eddig senki nem vetett el, hanem azt mondták, figyelembe fogják venni a jogalkotás során. Ennek az évnek a során kell az úgynevezett korengedményes rendszerekre vonatkozó szabályokat megalkotni. Mi azon vagyunk, hogy ebben szerepet kapjon valamilyen módon ez a kérdés is. Csak remélni tudom, hogy nemcsak mi gondoljuk így, hanem a jogalkotás is érzékenységet fog mutatni az iránt az ügy iránt, amely egyébként méltatlanul kevés figyelmet kap...

■ Ha valaki munkaügyi bírósághoz fordul munkahelyi veszélyeztetés, foglalkozási körében szerzett egészségkárosodással, akkor elképzelhető, hogy a magyar bíróság most már kártérítést ítél meg számára?

– Már volt erre példa, született a közelmúltban nem egy olyan ítélet, ami az általunk képviselt zenekari tagok számára hozott kedvező ítéletet. Kárpótlást ítéltek meg számukra, amelynek nagysága természetesen az ügy és az egészségkárosodás súlyosságától is függ. Persze a perek mind eltérőek. Ilyenkor lényeges az objektív felelősség elve. Lényeges, hogy a bíróság eljusson odáig, hogy az érvelésünket elfogadja, néhan azzal jogi szempontból is azonosuljon. Nem egyszerű, mert azt is lehet mondani, hogyha valaki halláskárosodást szenvedett, máshol is megtörténhetett, nemcsak a munkahelyén, hiszen az élet tele van zajjal... Mindenesetre ez a néhány ítélet a jövőre nézve e tekintetben biztató, noha a legjobb az lenne, ha az ilyen egészségkárosodások elmaradnának. Azonban erre a mai kíméletlen világban naivitás lenne számítani...

R. Zs.

A Szolnoki Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft. 2011. évi beszámolójának fő adatai:

Mérleg főösszeg:	37.065 E Ft
Eszközök	Befektetett eszközök: 10.021 E Ft Forgóeszközök: 27.042 E Ft
Források	Saját tőke: 31.673 E Ft Jegyzett tőke: 4.900 E Ft Kötelezettségek: 5.250 E Ft Mérleg szerinti eredmény: 10.122 E Ft

Az emberi erőforrások minisztere jóváhagyta a nemzeti és kiemelt minősítésű előadó-művészeti szervezetek 2013. évi központi költségvetési támogatását

A minősített előadó-művészeti szervezetek 2013. évi központi költségvetési támogatására vonatkozó javaslatokat Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere az Előadó-művészeti Bizottságok által készített, a Nemzeti Előadó-művészeti Tanács (NEÉT) által véleményezett felosztási szabályzatok alapján hagyta jóvá. A tárcavezető a Táncművészeti Bizottság és a Zeneművészeti Bizottság támogatási összegekre vonatkozó javaslatát változatlanul, a Színház-művészeti Bizottság javaslatát a NEÉT véleményének figyelembevételével fogadta el. A dokumentumokban feltüntetett összegek tervezetek, melyek Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről szóló törvény tárgyalása során változhatnak. A támogatások minden esetben az önkormányzatokat illetik meg

ÖNKORMÁNYZAT	INTÉZMÉNY	2013-AS JAVASLAT
A nemzeti minősítésű zeneművészeti szervezetek (zenekarok) művészeti támogatása		
Debrecen Megyei Jogú Városi Önkormányzata	Kodály Filharmónia – Kodály Filharmonikusok	112,700,000
Győr Megyei Jogú Városi Önkormányzata	Győri Filharmonikus Zenekar	106,000,000
Miskolc Megyei Jogú Városi Önkormányzata	Miskolci Szimfonikus Zenekar	123,000,000
Pécs Megyei Jogú Városi Önkormányzata	Pannon Filharmonikus Zenekar	147,700,000
Szeged Megyei Jogú Városi Önkormányzata	Szegedi Szimfonikus Zenekar	129,500,000
Szombathely Megyei Jogú Városi Önkormányzata	Savaria Szimfonikus Zenekar	97,200,000
Összesen		716,100,000
A nemzeti minősítésű zeneművészeti szervezetek (kamarazenekar) művészeti támogatása		
Budapest XIII. kerület Angyalföld Önkormányzata	Liszt Ferenc Kamarazenekar	16,500,000
Összesen		16,500,000
A nemzeti minősítésű zeneművészeti szervezetek (énekkarok) művészeti támogatása		
Debrecen Megyei Jogú Városi Önkormányzata	Kodály Filharmónia – Kodály Kórus	61,000,000
Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata	Nyíregyházi Cantemus Kórus	29,500,000
Összesen		90,500,000
A kiemelt minősítésű zeneművészeti szervezetek (zenekarok) művészeti támogatása		
Budapest XXII. kerület Budafok-Tétény Önkormányzata	Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar	91,800,000
Budapest IX. kerület Ferencváros Önkormányzata	MÁV Szimfonikus Zenekari Alapítvány	74,000,000
Budapest XIV. kerület Zuglói Önkormányzata	Zuglói Filharmónia	40,000,000
Budapest III. kerület Óbuda Önkormányzat	Óbudai Danubia Zenekar	12,000,000
Budapest IX. kerület Ferencváros Önkormányzat	Concerto Budapest Zenekar	18,900,000
Szolnok Megyei Jogú Városi Önkormányzat	Szolnoki Szimfonikus Zenekar	38,500,000
Összesen		275,200,000
A kiemelt minősítésű zeneművészeti szervezetek (kamarazenekarok) művészeti támogatása		
Budapest XI. kerület Újbuda Önkormányzat	Budapesti Vonósok	15,000,000
Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzat	Mendelssohn Kamarazenekar	12,100,000
Budapest I. kerület Budavár Önkormányzata	Sysart Orfeo Zenekar	11,700,000
Összesen		38,800,000
A kiemelt minősítésű zeneművészeti szervezetek (énekkarok) művészeti támogatása		
Budapest I. kerület Budavár Önkormányzata	Sysart Purcell Kórus	10,400,000
Homrogd Község Önkormányzata	Szent Efrém Férfikar	8,100,000
Szolnok Megyei Jogú Városi Önkormányzat	Szolnoki Bartók Béla Kamarakórus	20,300,000
Összesen		38,800,000